

Nr 133.

Av herr **Hansson, Sigfrid**, om anslag till konferensen mellan de centrala organen för folkbildningsarbetet.

I det förslag till omorganisation av folkbildningsarbetet, vilket 1923 avgavs av de s. k. folkbildningssakkunniga, var en av de ledande principerna att genom organisatoriska förbättringar skapa större förutsättningar för ett samarbete mellan de olika folkbildningsinstitutionerna. Denna synpunkt har också beaktats i samband med de delar av omorganisationen, som hittills blivit föremål för statsmakternas åtgärder. Så innehåller kungl. kungörelsen den 13 september 1928 (nr 418) angående statsunderstöd för anordnande av folkbildningskurser (flyttande folkhögskolekurser) följande föreskrifter om samarbete å ena sidan mellan folkbildningskursförening (folkhögskolekursförening) och de statsunderstödda folkhögskolorna, å andra sidan mellan dylik förening och lokala folkbildningsorganisationer:

»För folkbildningskursförening skall finnas en styrelse. Envar av de inom föreningens område belägna statsunderstödda folkhögskolorna skall äga att utse en representant i styrelsen» (§ 2 mom. 1 c.).

»Förening eller kursbestyrelse skall vid anordnande av folkbildningskurs samarbeta med de statsunderstödda folkbildningsorganisationer (folkbibliotek, föreläsninganstalter och studiecirklar), som äro verksamma på den plats, där kursen skall hållas» (§ 2 mom. 1 h).

Och i kungl. kungörelsen den 5 juli 1929 (nr 239) angående understöd till anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, föreskrives i fråga om samarbete mellan dels lokala föreläsninganstalter och andra folkbildningsorganisationer, dels de förstnämnda och lokalavdelningar av sådana riksförbund för studiecirkelverksamhet, vilka åtnjuta statsbidrag till föreläsningsverksamhet:

»Innan föreläsningsprogrammet uppgöres, skola inom kommunen verksamma statsunderstödda folkbiblioteksorganisationer (folkbibliotek och studiecirklar) sättas i tillfälle att inkomma med förslag till föreläsningar» (§ 3 e).

»Finnes statsunderstödd lokal föreläsninganstalt på plats, där en av riksförbundet anordnad kurs skall hållas, skall vederbörande lokalavdelning av riksförbundet samråda med föreläsninganstaltens styrelse angående kursens anordnande» (§ 7 b).

Vidare heter det i den vid kungl. propositionen 1929, nr 141, fogade sammanfattning av de nya grunderna för statens understödjande av folkbiblioteksväsendet:

»Det åligger biblioteken inom kommuner, där statsunderstödd föreläsningssverksamhet äger rum, att i möjligaste mån befrämja denna genom anskaffande av litteratur, som står i sammanhang med de valda föreläsningssämnena, samt genom att, såvitt det låter sig göra, anordna bokutlåning i anslutning till föreläsningarna.»

För att på bästa möjliga sätt organisera det sålunda påbudna samarbetet mellan de lokala folkbildningsorganisationerna men även för att i övrigt åstadkomma samverkan mellan olika grenar av folkbildningsarbetet är det av största vikt, att de centrala organen för folkbildningsarbetet sättas i tillfälle att samråda med varandra. Folkbildningssakkunniga föreslogo därför ett särskilt anslag för detta ändamål. I sin motivering härför anförde de sakkunniga bl. a. följande:

»Av stor betydelse för ett planmässigt samarbete mellan de olika bildningsföretagen skulle — — — — vara, om de centrala ledningarna för de olika organisationerna bleve i tillfälle att konferera med varandra och med statens representanter för folkbildningsarbetet. De sakkunniga vilja därför föreslå, att ett fast statsanslag utgår till i regel årliga sammankomster emellan ledarna av folkbildningsarbetet. Kallelse till dessa sammanträden bör utgå från skolöverstyrelsen. I konferensen böra lämpligen deltaga konsulenterna i skolöverstyrelsens folkbildningsrotel, folkhögskolinspektören, sekreterarna vid universitetens folkbildningsavdelningar samt en representant för var och en av följande organisationer: Sveriges allmänna biblioteksörening, föreläsningförbundens riksorganisation, centralbyråerna för föreläsningförmedling samt de statsunderstödda riksförbunden för studiecirkelverksamhet.

Till konferensen böra även kunna, i den mån vederbörande institutions verksamhetsområde beröres av konferensens förhandlingar, inbjudas representanter från också andra institutioner, såsom nationalmuseum, svenska slöjdföreningen, musikaliska akademien, nordiska muséet, sällskapet för fysisk fostran.

Varje förening eller institution har att själv utse sin representant. Skolöverstyrelsen utser bland sina representanter ordförande och sekreterare vid mötet. Utom skolöverstyrelsens representanter böra deltagarna av allmänna medel utfå reseersättning och dagtraktamente för deltagande i konferensen. Utgifterna för dessa folkbildningskonferenser torde böra beräknas till högst 2,000 kronor för år.»

I sitt yttrande den 14 oktober 1924 över folkbildningssakkunnigas betänkand anförde skolöverstyrelsen angående föreliggande fråga följande:

»De sakkunniga ha framlagt förslag om att till överstyrelsens förfogande skal ställas ett anslag till resekostnads- och traktamentsersättning vid årliga konferenser mellan konsulenterna för folkbildningsarbetets olika grenar inom överstyrelsen samt representanter för vissa folkbildningsorganisationer med av överstyrelsen bland dess representanter utsedd ordförande och sekreterare.

Överstyrelsen vill i princip tillstyrka detta förslag, vars förverkligande kan förväntas komma att bli av stor betydelse för åvägabringande av en mera intim

samverkan mellan olika sidor av folkbildningsarbetet. Överstyrelsen anser också, att de av de sakkunniga uppräknade organisationerna äro de, som för närvarande i första hand borde anmodas att utse representanter vid dylika sammanträden, men anser ej lämpligt, att överstyrelsen bindes vid att kalla representanter för vissa uppräknade föreningar, då i en framtid andra organisationer kunna tänkas tillkomma, som jämte eller i stället för vissa av de i förslaget upptagna borde utse representanter. Därest vid anslagets beviljande någon uppräknad av de organisationer, som skulle representeras vid dylika konferenser, sker, torde den därför böra erhålla en något allmännare formulering, så att det bestämmes, att till konferenserna böra kallas minst en representant för vardera av universitetens folkbildningsavdelningar, för vardera av de av överstyrelsen antagna centralbyråerna för den populärvetenskapliga föreläsningssamheten, för något riksförbund av folkbibliotek, för något riksförbund av föreläsningssanstalter, för vardera av de statsunderstödda riksförbunden av studiecirklar med rätt för överstyrelsen att, i den mån överstyrelsen så prövar lämpligt, dessutom tillkalla representanter även för andra organisationer och institutioner. Resekostnads- och traktamentsersättning torde böra utgå efter tredje klass i resereglementet. I fråga om överstyrelsens egen representation vid dessa konferenser synas inga bindande regler böra fastställas.

Jämte dessa allmänna konferenser kommer det emellertid helt säkert att visa sig synnerligen önskvärt att vid vissa tillfällen sammankalla konferenser rörande någon speciell gren av folkbildningsarbetet. Då, som redan av de sakkunniga antytts, det knappast torde vara antagligt, att varje år en allmän konferens kommer att erfordras, torde önskemålet i fråga om specialkonferenser lättast kunna lösas därigenom, att skolöverstyrelsen äger att disponera det ifrågasatta konferensanslaget dels för allmänna konferenser sammansatta på sätt som ovan angivits, dels, då överstyrelsen så prövar lämpligt, för specialkonferenser med den sammansättning, som av överstyrelsen för varje särskilt fall bestämmes. I fråga om det föreslagna beloppet, 2,000 kronor, har överstyrelsen intet att erinra. Anslaget torde böra få reservationsanslags natur och uppföras på extra stat.»

I sina riksdagspetita har skolöverstyrelsen nu på nytt hemställt om ett reservationsanslag på 2,000 kronor för ifrågavarande ändamål. Härvid har överstyrelsen efter hänvisning till ovan citerade bestämmelser om samarbete mellan lokala folkbildningsorganisationer bl. a. anfört följande:

»Redan då det gäller att närmare organisera det sålunda påbjudna samarbetet, synes det överstyrelsen synnerligen angeläget, att de centrala organen för folkbildningsarbetet sättas i tillfälle att överlägga med varandra angående formerna för nämnda samarbete. Härtill kommer, att de föreslagna konferenserna mellan sagda organ, såsom överstyrelsen redan framhållit i sitt ovan anförda yttrande, även i andra avseenden kunna förväntas bli av stor betydelse för åvägbringande av en intim samverkan mellan olika sidor av folkbildningsarbetet och sålunda

bidraga till att statens anslag till detta utnyttjas på mest effektiva sätt. Överstyrelsen anser sig därför böra hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte för 1930 års riksdag framlägga förslag i nu berörda avseende. Den ovan omnämnda rese- och traktamentsersättningen torde — i likhet med vad enligt den av riksdagen bifallna nådiga propositionen nr 141 till 1929 års riksdag (sid. 100) skall gälla om de blivande centralbibliotekarierna — böra utgå efter rese- och traktamentsklass II C.»

Sedermera har styrelsen för Svenska sektionen av världsförbundet för folkbildningsarbetet, i vilken flertalet folkbildningsorganisationer i Sverige äro representerade, i en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 10 december 1929 framfört önskemålet om understöd för ifrågavarande ändamål.

Emellertid har anslag för ifrågavarande ändamål ej upptagits i statsverkspropositionen. De av skolöverstyrelsen framlagda skälen för anslaget synas mig dock vara synnerligen vägande.

Under hänvisning till dessa skäl får jag därför hemställa,

att riksdagen måtte till konferensen mellan de centrala organen för folkbildningsarbetet anvisa för budgetåret 1930/1931 ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor att utgå efter de grunder Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

Stockholm den 18 januari 1930.

Sigfrid Hansson.